

เส้นทางวารสารต่างประเทศ

ลดาวัลย์ ศรีธวัช ณอยุธยา *

เมื่อวารสารรูปเล่ม (printed version หรือ paper edition) ปรากฏขึ้นนั้น วารสารถูกจัดให้เป็นสื่อที่สามารถเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ผลงานจากการค้นคว้าวิจัยใหม่ๆ ได้รวดเร็วมาก ในยุคของ Internet ที่กำลังเป็นหัวใจของการติดต่อสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และกว้างไกล ไร้อุปสรรควารสารในรูปแบบ electronic version หรือ electronic online journal ปรากฏขึ้น มีบทบาทในการส่งทอดและการรับข้อมูลได้รวดเร็วมาก และสะดวกสบายขึ้น เป็นสื่อข้อมูลอีกรูปแบบหนึ่ง นอกเหนือจากรูปแบบ CD-ROM ที่ได้รับความนิยม และแพร่หลายทั่วไปแล้ว เป็นการพัฒนาการเชื่อมโยง จากต้นทางถึงปลายทางได้สั้นที่สุดหรือไม่มีระยะทางเลย

Electronic journal ได้รับการจัดทำควบคู่กันไปกับวารสารรูปเล่ม ที่ยังมีการจัดพิมพ์เป็นสื่อต่อไปเช่นเดิม บางสำนักพิมพ์จัดทำทั้งวารสารรูปเล่ม CD-ROM และ electronic version จาก โฆษณาของสำนักพิมพ์ต่างๆ ทำให้ทราบว่า สำนักพิมพ์มีการขายวารสารรูปแบบต่างๆนี้ ในทำนองเดียวกัน ส่วนใหญ่ขายสองรูปแบบของวารสารเดียวกัน รวมกันในลักษณะ combined subscription เช่น

- The electronic journal is only available in combination with a subscription to the printed edition.
- You may obtain the online version of any journal provided you have subscribed to the printed version.

- Online versions can only be subscribed in addition to the printed editions.
- Discount is available for a combined subscription to both the paper edition and the electronic journal.
- The E-journal is only available in combination with a subscription to the printed form.
- Special prices for combinations of print and diskette versions are available.

ในช่วงของการโฆษณาให้ใช้บริการ online สำนักพิมพ์อาจให้บริการฟรีได้ระยะหนึ่ง เช่น ฟรี 30 วัน หรือ ฟรี 3 ชื่อ ชื่อใดก็ได้ที่กำลังบอกรับวารสารรูปเล่มอยู่ในปัจจุบัน โดยให้เข้าถึงดรรชนี สารสังเขป รวมทั้งบทความเต็ม ส่วนราคาและรายละเอียดอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับแต่ละแห่งจะกำหนด

วิธีการบอกรับวารสาร จะยังคงเป็นแบบเดิมคือวิธีที่ใช้กันมานานในการบอกรับวารสารรูปเล่ม ซึ่งวิธีการที่ใช้กันทั่วไป อาจสรุปได้ 2 วิธี คือ บอกรับโดยตรงกับสำนักพิมพ์ (direct subscription with publishers) และบอกรับโดยใช้บริการของตัวแทน (subscription through agents)

การบอกรับโดยตรงกับสำนักพิมพ์ต่างประเทศ

ผู้บอกรับติดต่อขอ invoice จากสำนักพิมพ์เพื่อบอกรับ

สำนักพิมพ์ส่ง proforma invoice แจ้งราคา

*อดีตบรรณารักษ์ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ออกรับจ่ายเงินค่าบอกรับล่วงหน้าเป็น prepayment ให้สำนักพิมพ์

สำนักพิมพ์ได้รับเงินแล้ว ส่งใบเสร็จรับเงิน (receipt) ให้ผู้ออกรับ เมื่อได้รับเงินแล้ว จึงดำเนินการคือ enter subscription และส่งเล่มตามระยะของการพิมพ์เล่ม โดยปกติจะส่งแบบ surface mail นอกจากกรณีที่สำนักพิมพ์กำหนดว่า ส่งทาง air mail เท่านั้น สำหรับผู้ออกรับในต่างประเทศ หรือผู้ออกรับที่แจ้งความจำนงและจ่ายเงินตามราคาการส่งทางอากาศ

ผู้ออกรับทวงเล่มที่ไม่ได้รับตามกำหนด โดยแจ้งทวงกับสำนักพิมพ์

ผู้ออกรับแจ้งบอกรับต่อ (renew) กับสำนักพิมพ์

ผู้ออกรับแจ้งยกเลิก (cancel) กับสำนักพิมพ์ หรือไม่แจ้งยกเลิกเมื่อครบกำหนดระยะของ การบอกรับที่จ่ายเงินไว้ สำนักพิมพ์จะหยุดส่งเล่มโดยอัตโนมัติ

การบอกรับโดยใช้บริการของตัวแทนต่างประเทศ

ผู้ออกรับติดต่อกับตัวแทน

แจ้งการบอกรับกับ ตัวแทน

แจ้งการบอกรับต่อ (renew) กับตัวแทน

แจ้งยกเลิกการบอกรับ (cancel) กับตัวแทน

ผู้ออกรับแจ้งการบอกรับ ขอ subscription invoice จากตัวแทน เมื่อต้องการบอกรับแน่นอน

ผู้ออกรับขอใบเสนอราคา (proforma invoice) จากตัวแทน เพื่อพิจารณาก่อนแจ้งการบอกรับแน่นอน ผู้ออกรับบางรายจ่ายเงินค่าบอกรับพร้อมการยืนยันการบอกรับ โดยจ่ายด้วย proforma invoice

ผู้ออกรับจ่ายเงินให้กับตัวแทนตามที่ปรากฏใน invoice

ตัวแทนแจ้งการบอกรับและจ่ายเงินให้สำนักพิมพ์ เมื่อได้รับการยืนยันการบอกรับ โดยปกติ ผู้ออกรับแน่นอนจะต้องจ่ายเงินให้กับตัวแทนเร็วที่สุด หรือตาม

กำหนดที่แจ้งไว้ใน invoice เนื่องจากตัวแทนต้องจ่ายเงินให้สำนักพิมพ์ไปก่อนแล้ว บางตัวแทนได้รับเงินจากผู้ออกรับช้ามากเกินไป จึงต้องเร่งการจ่าย การที่ผู้ออกรับจ่ายเงินให้ตัวแทนช้าเกินไป หรือไม่ยอมจ่ายด้วยเหตุใดก็ตาม ทำให้ตัวแทนต้องเปลี่ยนจากการจ่ายเงินสำนักพิมพ์ไปก่อน เป็นการรอเงินจากผู้แจ้งบอกรับ เมื่อได้รับเงินแล้ว จึงแจ้งบอกรับ และจ่ายเงินให้กับสำนักพิมพ์

ตัวแทนได้รับเงินจากผู้ออกรับแล้ว ส่งใบเสร็จรับเงิน (receipt) ให้ผู้ออกรับ

สำนักพิมพ์ได้รับเงินจากตัวแทนแล้ว จึงดำเนินการบันทึกการบอกรับ และเตรียมการพร้อม ในการส่งเล่ม

การส่งเล่ม

โดยปกติ สำนักพิมพ์เป็นผู้ส่งเล่ม ให้ผู้ออกรับ ทั้งที่บอกรับโดยตรงกับสำนักพิมพ์ หรือบอกรับโดยใช้บริการของตัวแทน

ตัวแทนจะเป็นผู้ส่งเล่ม ในกรณีที่ผู้ออกรับใช้บริการแบบ consolidation service ของตัวแทน ทุกตัวแทนมีบริการนี้ โดยตั้งชื่อต่าง ๆ ที่ให้ถือว่าเป็นบริการที่รวดเร็ว เป็นบริการที่ให้สำนักพิมพ์ ส่งเล่มไปที่ตัวแทน

- ตัวแทนลงทะเบียนรับเล่ม ทวงเล่มที่ไม่ได้รับอัตโนมัติ

- ตัวแทนส่งเล่มให้ผู้ออกรับ

บริการนี้ ผู้ออกรับต้องจ่ายเงินให้ตัวแทนเพิ่มขึ้นตามอัตราที่ตัวแทนตั้งไว้ตามภาระงานที่เพิ่มขึ้น ค่าไปรษณีย์ในการส่งเล่มการใช้บริการนี้ ผู้ออกรับตกลงกับตัวแทนได้ว่าให้ส่งเล่มทางเมล้อากาศ หรือเมลล์ด่วน โดยผู้ออกรับต้องจ่ายเงินแก่ตัวแทนเพิ่มขึ้น

การทวงเล่มที่ไม่ได้รับตามกำหนด

ในกรณีที่บอกรับ โดยใช้บริการของตัวแทนนั้น ส่วนใหญ่จะให้แจ้งทวงเล่มกับตัวแทน เพราะตัวแทนจะต้องแจ้งการจ่ายเงินแก่สำนักพิมพ์ ในการแจ้งทวงเล่ม ตามที่สำนักพิมพ์กำหนดไว้ใน การแจ้งทวงเล่ม ตัวแทนบางราย

อาจไม่เห็นเรื่องนี้ ผู้บอกรับ อาจทวงโดยตรงกับสำนักพิมพ์ได้เพื่อความรวดเร็ว แต่การใช้บริการแบบ consolidation service นั้น แม้ว่าตัวแทนจะทวงเล่มให้เองโดยอัตโนมัติ ผู้บอกรับอาจมีความจำเป็นต้องแจ้งทวงด้วย เพราะอาจไม่ได้รับเล่มจากตัวแทน ตามที่ปรากฏในรายการที่ตัวแทนแจ้งว่าส่งมาแล้ว แต่ต้องแจ้ง ตัวแทน ทวงกับตัวแทน บริการแบบนี้สำนักพิมพ์จะไม่มีตำบลที่อยู่ของผู้บอกรับ สำนักพิมพ์ถือว่าตัวแทนเป็นผู้บอกรับ และสำนักพิมพ์ส่งเล่มให้ตัวแทนเท่านั้น

การบอกรับกับตัวแทน ตัวแทนจะกำหนดหมายเลขอ้างอิงสำหรับผู้บอกรับ เพื่อใช้ในเวลาติดต่อ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อทวง บอกรับต่อ หรือยกเลิกการบอกรับ อาจเรียกว่า customer number, client number, หรืออาจกำหนดแยกต่างหากในเรื่องของ invoice เช่น account number การบอกรับโดยตรงกับสำนักพิมพ์ สำนักพิมพ์จะกำหนดหมายเลขอ้างอิงนี้เช่นเดียวกัน เพื่อใช้ในการติดต่อทุกครั้ง

ใบเตือนหรือใบแจ้งให้บอกรับต่อ (Renewal Reminder)

สำนักพิมพ์เป็นผู้ส่งใบเตือนประเภทนี้ ในช่วงการบอกรับวารสาร บอกรับต่อ หรือแจ้งยกเลิกการบอกรับ คือประมาณเดือนสิงหาคมเป็นต้นไป สำนักพิมพ์เริ่มส่งใบเตือนไปยังผู้บอกรับ หรือลูกค้าทุกรายที่ตนมีรายชื่ออยู่ ไม่ว่าจะ เป็นลูกค้าที่บอกรับตรงกับสำนักพิมพ์ หรือบอกรับโดยใช้บริการของตัวแทน ใบเตือนนี้เป็นการแจ้งว่า ระยะเวลาบอกรับกำลังจะสิ้นสุดลง และถึงเวลาที่ต้องแจ้งบอกรับต่อ เป็นการโฆษณาไปด้วย สำนักพิมพ์มักจะส่งเพียงครั้งเดียว แต่ส่งซ้ำเป็นระยะ ๆ จนถึงใบสุดท้ายที่กำหนดไว้เป็น final notice การเรียกชื่อใบเตือนนี้ อาจแตกต่างกันไปบ้างเช่น renewal invoice, renewal notice, expiration notice, renewal checklist, renewal alert, renewal invitation และ subscription renewal invoice

ผู้บอกรับที่ใช้บริการของตัวแทน ไม่ต้องจ่ายเงินให้สำนักพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้ยืนยันการบอกรับ

ต่อกับตัวแทนไปแล้ว แม้ว่าขณะที่ได้รับใบเตือนนี้จะยังไม่ได้รับ invoice จากตัวแทน ถ้าเลยช่วงเวลาของการบอกรับต่อแล้ว เช่น ขึ้นต้นปีที่แจ้งบอกรับต่อแล้วกับตัวแทน โดยเฉพาะช่วงที่ควรได้รับเล่มของปีนั้นแล้ว แต่ยังไม่ได้รับใบเตือนจากสำนักพิมพ์ ผู้บอกรับต้องติดต่อสอบถามตัวแทน และควรส่งใบเตือนนั้นไปด้วย

การแจ้งเตือนจากตัวแทน อาจออกมาเป็น proforma invoice มีราคาด้วย (แต่เป็นราคาประมาณ) หรือออกมาเป็น expiration notice แจ้งชื่อวารสารที่กำลังจะครบกำหนดระยะเวลาการบอกรับปัจจุบัน เพื่อให้ผู้บอกรับยืนยันการบอกรับต่อ หรือแจ้งยกเลิก ซึ่งต้องแจ้งโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ตัวแทนจ่ายเงินสำนักพิมพ์ เป็นการแจ้งยืนยันการบอกรับต่อกับสำนักพิมพ์ทันเวลาที่สำนักพิมพ์กำหนด

ราคาค่าบอกรับ

คือ subscription price เป็นราคารวมทั้งปีเหมือนราคาเหมาทั้งปี และจ่ายล่วงหน้า โดยปกติจะถูกกว่าราคาที่คิดจากแต่ละฉบับปลีกรวมกัน ราคาค่าบอกรับเป็นราคาวารสารรวมกับค่าส่งเล่ม และค่าจัดการ (postage and handling) ถ้าบอกรับผ่านตัวแทน ต้องเพิ่มค่าบริการของตัวแทนด้วย บางสำนักพิมพ์แจ้งราคารวม บางสำนักพิมพ์แจ้งค่าส่งและค่าจัดการแยกให้ทราบชัดเจน สำนักพิมพ์กำหนดราคาเป็น price list สำหรับตัวแทน ราคาหน้าปกคือที่ปรากฏในตัวเล่ม อาจแตกต่างจากราคาที่กำหนดให้ตัวแทน สำนักพิมพ์มีส่วนลดให้ตัวแทน ส่วนลดนี้จะลดลงตามลำดับตามสภาวะเศรษฐกิจ ราคาจากตัวแทนมากกว่าราคาใน price list จากสำนักพิมพ์ บวกกับค่าบริการของตัวแทน ราคา institutional rate เป็นราคาที่สำนักพิมพ์กำหนดสำหรับผู้บอกรับที่เป็นหน่วยงานรวมทั้งห้องสมุด ส่วนราคา individual rate (personal rate) เป็นราคาที่สำนักพิมพ์บางรายกำหนดให้ผู้บอกรับที่บอกรับไว้ใช้ของส่วนตัว ราคาจะถูกกว่าราคาหน่วยงานมาก แต่มีเงื่อนไขตามที่สำนักพิมพ์กำหนด

โดยปกติสำนักพิมพ์ควรส่งราคาของปีถัดไปให้ตัวแทนในเดือนสิงหาคม ถ้าเป็นเช่นนั้นตัวแทนจะสามารถกำหนดราคาที่แน่นอนใน invoice ได้ ผู้บอกรับที่ต้องการ invoice หรือขอใบเสนอราคาก่อนที่ตัวแทนจะได้รับราคาจริงจากสำนักพิมพ์ทั้งหมด ราคาที่ตัวแทนแจ้งจะเป็นราคาโดยประมาณเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ต้องมี additional charge ตามมาทีหลัง

การแสดงราคาของตัวแทน อาจแสดงราคาแต่ละชื่อแล้วแจ้งราคารวมทั้งหมดข้างท้าย invoice และแสดงค่าบริการรวมยอด ตัวแทนบางรายอาจแสดงรายชื่อและราคาแต่ละชื่อ โดยที่แต่ละชื่อนั้นแยกให้ชัดเจนถึงราคาวารสาร ค่าไปรษณีย์และค่าจัดการของสำนักพิมพ์ ค่าบริการของตัวแทน และแจ้งราคารวมของแต่ละชื่อ แล้วรวมยอดของ invoice โดยรวมค่าไปรษณีย์ทั้งหมด ค่าบริการทั้งหมดเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ให้ทราบอีกครั้งด้วย

การบอกรับโดยใช้บริการของตัวแทนนี้ ผู้บอกรับจะต้องได้รับ **statement of account** จากตัวแทน ถ้ายังมี invoice ที่ยังไม่จ่ายเงินให้ตัวแทน เป็นใบแจ้งหนี้ที่ผู้บอกรับติดค้าง และควรต้องจ่ายแล้ว แต่ยังไม่จ่าย ใบแจ้งหนี้จะแสดงรายการ invoice พร้อมวันที่ของ invoice นั้น รวมทั้งวันกำหนดที่ต้องจ่าย จำนวนเงินที่ต้องจ่ายพร้อมสกุลเงินนั้น และแสดง credit คือเงินที่ผู้บอกรับมีอยู่ในบัญชีที่ตัวแทนส่วนใหญ่จะเป็นเงินที่ผู้บอกรับจะใช้สำหรับจ่ายให้ตัวแทนได้ หรือเรียกคืนมาได้ ในกรณีที่ผู้บอกรับจ่าย invoice ทุกใบครบถ้วนแล้ว ไม่มีหนี้ (debit) ตกค้างอยู่ เงิน credit นี้อาจมาจากการคืนเงินที่ผู้บอกรับได้จ่ายให้ตัวแทน แต่วารสารหยุดพิมพ์ หรือตัวแทนคิดเงินเกินไปเมื่อออก invoice ด้วยราคาประมาณ หรือผู้บอกรับจ่ายช้าหรือกรณีที่ตัวแทนติดต่อสำนักพิมพ์ไม่ได้ แต่ผู้บอกรับจ่ายเงินให้ตัวแทนแล้ว

การจ่ายเงินให้ตัวแทนหรือสำนักพิมพ์นั้น โดยทั่วไปจะจ่ายด้วยเช็คหรือตราฟัของธนาคาร หรือโอนเงินผ่านบริการของธนาคาร

ตัวแทนจะมีส่วนลดให้ผู้บอกรับ ในกรณีที่จ่ายเงินเร็วตามที่ตัวแทนกำหนดไว้ว่าจะให้ส่วนลด

ตำบลที่อยู่

ตำบลที่อยู่ (ทั้งในกรณีบอกรับโดยตรงกับสำนักพิมพ์ หรือบอกรับโดยใช้บริการของตัวแทน) ที่ใช้สำหรับเก็บเงินและส่งเล่ม อาจเป็นตำบลที่อยู่เดียวกันหรือต่างกันได้ ตามที่ผู้บอกรับแสดงความจำนง

ตำบลที่อยู่สำหรับเก็บเงิน:

- **Invoice To** address, **Sold To** address
- **Bill To** address, **Billing** address

ตำบลที่อยู่สำหรับส่งเล่ม:

- **Ship To** address, **Delivery To** address
- **Send To** address, **Shipping To** address

ที่ผ่านมาแล้วเป็นเวลานาน สำนักพิมพ์ส่งทอดข้อมูลจากผู้เขียนซึ่งเป็นที่มาของข้อมูลผ่านวารสารไปสู่ผู้อ่าน ผู้ต้องการข้อมูล หอสมุดทำหน้าที่เชื่อมโยงโดยจัดหาและรวบรวมวารสารจากหลายหลายสำนักพิมพ์ หลากหลายสาขาเพื่อส่งไปถึงผู้อ่าน ผู้ใช้ข้อมูล ตัวแทนเข้ามามีบทบาทแทรกกลางระหว่างสำนักพิมพ์และหอสมุด เป็นผู้อยู่ตรงกลางระหว่างรายได้กับรายจ่าย เป็นผู้เสี่ยงต่อการสูญเสียเป็นจำนวนมาก ๆ เพราะต้องออกเงินค่าบอกรับล่วงหน้าให้กับสำนักพิมพ์แทนผู้บอกรับ ตัวแทนจึงเป็นที่รองรับและกันกระเทือนให้กับสำนักพิมพ์ เป็นผู้รับภาระหนักหากเงินที่จ่ายล่วงหน้าแทนไปนั้น ได้รับกลับคืนมาเข้าเงินไปจนดอกเบียเงินกู้ท่วมท้น ไม่สมดุลกับเงินค่าบริการและเงินส่วนลดที่ได้จากสำนักพิมพ์ที่จะลดต่ำลงไปเรื่อย ๆ

หากวันหนึ่งในอนาคต หน้าที่ส่งทอดข้อมูลหน้าที่แทรกกลางอาจหมดไป คงเหลือเพียงฐานข้อมูลอยู่ตรงกลางระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านหรือผู้ต้องการข้อมูล

